

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY ÚJSÁG

AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZAGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hatenkint kétféle: osztoztokan és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Közégek, községi előjárók, papok és gazdasági egyélti tagok egész évre 8 K, tanítók, köznevelési és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden azé 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 8 fillér. Nyílt-tár sa. i. k. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kiírung 10,189. szám.

A vidéki városok fejlesztése.

Budapest a legutóbbi évtizedekben rohamosan fejlődött; valóságos világvárossá lett. Ez a fejlődés azonban — bár örvendétes — de nem egészen egészséges. Az illetékes tényezők mindent elkövettek, hogy Budapestet világvárossá fejlesszék és ezen célból az erők javát, szellemi, gazdasági, művészi téren idvonzzák. Ezen törekvésnek meg is lett a hátrányos következménye. Budapest gyönyörű fejlődése a vidéki városok rovására és azok elhanyagolásával történt. Budapest előnyeit túlbecsültették, míg a vidék előnyeit kellő méltánylásra nem találták és ez azt az egészségtelen állapotot teremtette, hogy a fővárosba tördülő gazdasági, művészi, szellemi erők parlagon, terméketlenül hever, alkalom és munkakör hiányában, — addig vidéken ugy fizikai, mint szellemi munkaerőben folytonos a hiány. Súlyosítja ezt még az is, hogy az erők színe-java tör a város felé és felhasználatlanul hagyja a vidéken kinálkozó számtalan alkalmat. Meg is látszik ez vidéki városainkon. Nem térhetünk ki annak bevallása elől, — bármilyen rosszul is essék — hogy vidéki kulturánk színvonala alacsony. Mig külföldön, különösen Németországban a szellemi életnek számos, a fővárossal versenyző gócpontja van (München, Drezda, Frankfurt, Köln stb.) nálunk a vidéki városokban szellemi élet alig van, gyenge és a társadalom a helyett, hogy a tudomány, művészet, irodalom felkarolásában fejtené ki nemes versengést, az örökös és meddő faji és felekezeti vitában, harcokban merül ki és veszteli el munkakedvét.

Ma már szerencsére felismerték a bajt és keresik a megoldást. Ezzel a kérdéssel foglalkozott a volt nagyevű kultuszminiszter, dr Wlassics Gyula a Muzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének a napokban Szegeden tartott közgyűlésén. Nagyszabású beszédében, a nagy tudás és bőséges tapasztalat magas nézőpontjából foglalkozott a „kultura decentralizációjával”. Az a kérdés mélyéig ható és életre való, praktikus eszméket tartalmazó beszéd, a melylyel a kormány figyelmét a vidék fejlesztésére felhívta, — bizonyos, hogy nem hangzott el hatástalanul és a hajdani kultuszminiszter szava döntő súlylyal fog

birni az egyetemi oktatás jövőbeli szervezésénél, „Ma a nemzeti közvélemény tisztán kezdi látni, — ugymond Wlassics — hogy az egy központba összegyűjtött kulturintézményekkel az ország kulturigényei ki nem elégíthetők. Több sugárkévének kell lenni, a melyből a tudományos és művészi élet ereje fényt vessen. Több gócpontnak kell lenni, a hol a világ szellemi haladásának izzó munkáját komolyan megértik, azt munkálni, sőt előbbre vinni is tudják.”

Wlassics az egyetemi oktatás célirányos „fejlesztésében és decentralizálásában látja a vidék fejlesztésének legerősebb eszközét, mely az egyetemi gócpontokon, sőt messze vidékén is szellemi központokat teremt. Rámutat azonban arra is, hogy a mi szűkös pénzügyi és szellemi viszonyaink között a vidéki egyetemek fejlesztése csak lassan és fokozatosan történhet.

Nem szabad azonban megelégedni a szellemi decentralizációval. De nem is lehet pusztán a szellemi decentralizációtól várni a vidéki városok fejlődését. A történelmi materializmus fanitásától nem lehet elvitatni annak az állításnak az igazságát, hogy a szellemi élet fejlődése csak a gazdasági és társadalmi haladásnak következménye és nem indító oka. A gazdasági, társadalmi élet az Unterbau, a szellemi élet csak Überbau. A szellemi élet decentralizációját a gazdasági, közigazgatási szétponosításnak kell megelőznie.

A vidéki városok fejlesztését — és ezzel ezek környékének fejlesztését — legjobban az szolgálja, ha minden oly intézményt, legyen az közigazgatási, közigazgatási, igazságszolgáltatási, tanügyi, egyházi stb. intézmény, a mennyiben nem okvetlenül szükséges a fővárosban való elhelyezésük, vidéken helyezzenek el. Hiszen látjuk pl. Németországban, hogy a művészetnek nem a főváros, Berlin, hanem München, Drezda a központjuk.

Mikor 67 után Budapest fejlesztése lett a jelszó, akkor akárhányszor még célszerűségi szempont rovására is, mindenféle új intézményt Budapesten helyeztek el. Így akárhány intézmény idekerült, a mely egyáltalán nem idevaló, sőt vidéken sokkal inkább tudna hivatását teljesíteni. Egyebet ne említsék, ilyen pl. kertészeti tanintézet, a vincellér „iskola, az ampelologiai (gyümölcsészeti) iskola, a lótenyésztő intézetek főfelügyelő-

sége. Egész sorozata az intézményeknek, a melyek a legcsekélyebb hátrány nélkül lennének vidékre helyezhetők. Az a számtalan szakiskola, az állattenyésztési főfelügyelőség, a földtani intézet, a közművelődést szolgáló számos intézmény stb. stb. nincsenek helyhez kötve és a célszenvédeése nélkül tudnák hivatásukat vidéki városban betölteni. A mai közlekedési és érintkezési eszközök oly tökéletesek, hogy a központtal való érintkezés mitsem szenved, az illető vidékre pedig áldás egy ilyen szervezet elnyerése.

Hogy ennek a politikának a hatása mi lenne, az könnyen elképzelhető. Ma is látjuk, hogy minő versengést folytatnak egyes városok akkor is, a mikor egy-egy törvényt szék, sőt egy-egy század katonaság odahelyezéséről van is szó. Bizonyára tárt karokkal fogadnák a vidéki városok és a legszélsőbb anyagi áldozatot hoznák, hogy az áthelyezés terhei ne az államot érintsék.

Mig az egyetemek decentralizációja csak egy távoli jövő zenéje, ezt a politikát a legközelebbi időben is meg lehet kezdeni.

A Polgári Önképző és Segélyező Egylet jövője.

Évek óta folyik a munka, hogy a Polgári Kör egy új kör-helyiséget építsen magának. Par évvel ezelőtt megvette az egylet a Kökereszt-téren levő üres telket ezza! a szándékkal, hogy a létesítendő „Othon“-t ott építse fel. Azonban ehhez elég anyagi erővel nem rendelkezvén, elhatározták, hogy megveszik a kő- és agyagipari szakiskola épületét, mely már az iskola céljaira alkalmatlan. Ez esetben a mostani ipariskola helyett egy modern épület lenne építendő.

Erre nézve a Kör f. hó 24-én tartott választmányi gyűlésén Dr Valentisk Ferenc városunk képviselője előterjesztésére elhatározta, miszerint megkeresik a kereskedelemügyi minisztert az ipariskola megvétele iránt. Az erről szóló memorandum a következő:

Nagyméltóságú m. kir. Kereskedelemügyi Miniszter Ur!

Kegyelmes Uram!

A Székelyudvarhelyen már több év óta fennálló s már is szép eredményeket elért további fejlődés és fejlesztésre képes agyagipari szakiskola mostani szűk és alkalmatlan épületében csak részben képes beváltani a hozzáfűzött reményeket.

Az iskola nagy és magasztos fajfenntartó és erősítő hivatásának mélt-

tatása hivatottabb tollakra vár. Mi csak azt tudjuk, s ennél fogva csak azt említhük meg, hogy az iskola, mely ezideig a kezdet nehézségeivel küzdött, melynek az ujszerűségtől való idegenkedést, népünk ösztönszerű conservatív hajlamait kellett legyőznie, ma már a fejlődésnek azon fokát érte el, midőn az elért sikerek már meggyőztek mindenkit arról, hogy a székely ember fia, aránylag könnyebben és ocsóbban keresheti ezen az ipari pályán megélhetését, boldogulását, mint az eddig előzőnlött lateiner pályákon, s az eddig előszeretettel keresett alsóbbfokú szellemi kiképzés helyett, mely a szellemi proletariatusnak volt melegágya. Most új, életre valóbb, helyesebb irányzat kezd lábra kapni ép az iskola vezetése és helyes utmutatása mellett.

Az iskolát tehát, melyre ily fontos hivatás vár, abba a helyzetbe kell hozni, hogy nagy hivatása teljesítésének külső, a tanári kar és vezetők minden odaadó ügybuzdalma mellett le nem győzhető körülmények utját ne állják.

Évek óta hallszik azonban a panasza, hogy az iskola épülete nem jó. A felügyelő bizottság számos előterjesztésében kifejtette, hogy az iskola más épülete, ama aránylag csekély számú tanulója befogadására is alig képes s joggal remélt fellendülése esetén nagyobb számú tanuló befogadni már nem képes. Az épület elhelyezése egészségtelen. Beszorított kis négyszög udvara miatt szellőztetni nem lehet s mert sem városi, sem intézeti vízvezeték, sem canalizációja nincs, levegője mindig büzhödtt és dohos. Műhelyei szűkök elégtelenek és céljuknak még nem felelnek.

Mindezen okokból ma már nézetünk szerint alig lehet kitérni azon kényszerítő szükségesség alól, hogy az agyagipari szakiskola új, modern, céljának és rendeltetésének megfelelő épületben helyeztessék el.

Ez esetre a mai épület használatlanul maradna.

Ez a körülmény adta meg nekünk az alapot arra, hogy az alábbi kérésünkkel járuljunk Nagyméltóságod elé:

Mely tisztelettel alulírott kérelmező egyesületünk már 35 éve áll fenn városunkban.

Nyomórral és szegénységgel küzdve, teljesíti hosszú évek óta hatalmas kulturmisszióját.

A helybeli iparos polgárságnak ép szegényebb fele talál othont falai közt, ha fáradtságos napi munkája után szellemi élvezetekben akar részesülni.

Társadalmunk mindig egy kimagaslóbb vezető alakja áll együletünk élén, ki elegendő belátással válogatja meg az olvasnivalókat s gondosko-

dik, hogy az egyetben állandóan élénk eszmecsere folyjon igazi szakkérdések és társadalmi kérdésekről. Egyetünk rendező a szabad lyceumokat, felolvasó estélyeket tart, műkedvelői előadásokat rendez s általában tevékenyen közrehat, hogy a tagok ne csak a kocsmába járásba leljék gyönyörűségüket, hanem magasabb szellemi élvezetekben is legyenek részesülők, előrehaladjanak a műveltségben, s izolált helyzetükben itt az ország keleti részén is teljesíteni tudják nemzet fenntartó hivatásukat.

Közszellemet fejleszt, ébren tartja és ápolja a hazafias érzületet s gáttal szolgál a lelket mértelmező tévtanok elterjedésének.

A tagok érintkezése és eszmecsereje az együvé tartozandóság és egymás segítése a szövetkezés nagy gondolatának felébresztése, s nemes ambíciók serkentése által a polgári vagyonosodás előmozdításának is egyik leghathatósabb eszköze. Számos üdvös társadalmi akció indult ki egyetünk falai közül, sok jótékony intézmény ennek köszönhető létrejöttét, s ha kedvezőtlen viszonyok közepette iparos polgárságunk ezer bajjal és szenvedéssel küzdve bár, de valahogyan élni tud, ezt elsősorban egyetünknek lehet köszönni. Ily nagy hivatással bír egyesületünk jelenleg a város tulajdonát képező odonrégi házban van elhelyezve. Ez a ház azonban a város főterének kellőközépen fekszik, utjában áll minden forgalomnak, s így lebontása csak idő kérdése.

Városi társadalmunknak nincsen olyan rétege, mely az egyet fennmaradását közszükségletnek ne minősítené.

Ennek egyik előfeltétele azonban az, hogy elhelyezése céljából, állandó épület álljon rendelkezésre.

Már évekkal ezelőtt megindult egy társadalmi akció, mely ily állandó hajlék megszerzését tűzte ki feladatául. A legnagyobb ügybuzgalommal láttunk a gyűjtéshez és soha nem tapasztalt erőfeszítés és a végsőkig menő áldozat készséggel sikerült is odáig jutnunk, hogy egy telket megvásárolnunk sikerült. Hanem ennél tovább menni már képtelenek vagyunk.

Be kellett látnunk, hogy szükséges jövedelmi forrásaink mellett, új épület felemelésére még gondolnunk sem lehet, s évek munkájának szegényes eredményeképp összegyűjtött kis tőkénk, most egy pusztá telekbe kamatozatlanul hever.

Igy jutottunk arra gondolatra, hogy Nagyméltóságod kegyes jóindulatába bízva, az állami kö- és agyagipari szakiskola jelenleg meglévő épületének egyetünk céljaira való átengedéseért esedezünk.

Tudatában vagyunk annak, hogy ezt az épületet olyan áron mennyibe az a magas államkincstárnak került, vagy a mekkora értékét repraesentál megvásárolni képesek nem vagyunk. Azonban hajlandók vagyunk kötelezettséget vállalni arra, hogy az iskola jelenlegi épületeért 50000 koronát fizetünk 25 évi, egyenkint 2000 azaz kétféle ezer koronás részletekben. Az épületnek ily áron való átengedése, nemcsak közhasznú célt szolgáló egyetünk fennmaradását biztosítaná, hanem egy csapással állandó elhelyezést találnának az alábbiakban

körvonalazott közérdekű célok szolgálatában álló intézmények.

Létesíthető lenne egy tanonc otthon, minek szükségét már régen érezzük. Ezen épületben volnának megtarthatók az összes ipari továbbképző tanfolyamok. Itt rendezetnének az összes ipari kiállítások. Itt volna hely vándor művészeti kiállítások rendezésére. Az ipari és mezőgazdasági vándortanfolyamok, szabad lyceumi előadások hazafias ünnepélyek, jótékonyági egyetek gyűlései, kongresszusok, mind az itt átalakítandó nagy teremben találnának elhelyezést.

Egy kis város társadalmában égető szükség van egy ilyen központi helyre, hol minden társadalmi tevékenység összefut, honnan a jó irányú vezetés és irányítás a társadalom minden rétegébe szét ágazik. Tudatában törekvésünk önzetlen becsületességének és tisztaságának, s tudatában annak, hogy Nagyméltóságod kiváló helyes érzékkel bír a szociális bajok és orvoslásukra szolgáló intézmények felismerésére; mely alázattal esedezünk, hogy indokolt kérésünk teljesítése által, a székely iparosság fejlődése s ezáltal népünk jólétének emeléséhez, minden kirendeltségi működésnél hathatósabbban hozzájárulni kegyeskedjék.

Egyhuzamban való tanítás az állami elemi iskolákban.

A helybeli állami elemi iskolák tanítótestületeinek felhívására ma délután 2 órakor szülői értekezletre gyűlnek össze az elemi iskolai tanulók szülői, hogy döntsenek a fellett, helyesnek és megvalósíthatónak tartják-e az egyhuzamban való s csak a délelőtti órákat lefoglaló tanítást. A tanítótestületek a szülők igen nagy részének chajtására terjesztik e nagyfontosságú kérdést az általános szülői értekezlet elé s ezzel is alkalmazkodni ohajtanak a szülők életrendi viszonyaihoz.

Tekintettel arra, hogy a város összes hivatalaiban s iskolában s egyhuzamban való foglalkozás van bevezetve s a családok háztartása is e munkabeosztásához van alkalmazva, magunk részéről helyesnek és célravezetőnek tartjuk az egyfolytában való tanítás bevezetését az elemi népiskolákban annál is inkább, mivel a miniszteri tantervben megszabott tanórák száma a délelőtti időben, minden osztályban kényelmesen beosztható. A gyermekek az egész napon át tartó szellemi munka következtében testileg enerváltak s ezen eljárással az egészségügyi nevelés követelményeinek is elég lesz téve, mert a délutáni szabad időben szülők felügyelete alatt kellemesen játszhatnak s az apróbb házi teendőket is végezhetik.

Felhívjuk figyelmét az érdekelt szülőknek a tantestületek által összehívott értekezletre, mely ma délután a fent jelzett időben, az állami elemi fiúiskola IV-ik osztálya tantermében lesz megtartva.

— **Névjegyek,** eljegyzési és esküvői kártyák, báli meghívók izléses kivitelben készülnek Betegh Pal vilámmotoros könyvnyomdájában.

Jogos-e a vámvédelem?

Irta: **Mezőssy Béla,**
orsz. képviselő, nyug. földmiv. államtitkár.

Ha a szántó-veő ember megmunkálja a fekete rögöt és elveti az acélos búzát és az Uristennek mindegy, hogy a földmiv. államtitkár ad, vagy hogy ha egy tanya csendjében annak apraja-nagyja féltő gondossággal felnevel egy-egy jószágot, egy tinót, vagy egy szépen sikerült csikót, hát minden fáradozás, minden szorgalom és az Uristen kegyelme sem elég ahhoz, hogy a gazda anyagilag fejlődhesse és boldoguljon. Mert a boldogulás alapfeltétele az, hogy annak a mezőgazdasági terménynek ára legyen. Az árat maguk a kereskedők sem szabják meg korlátlanul, ők is alá vannak vetve bizonyos tényezők befolyásának az árak megállapításánál. A leghatalmasabb tényező, amely a búzának és a gazda állatjának árát megszabja, a vám. A vám tulajdonképpen adó, amit az ország határánál idegen országból bejövő minden métermázsza búzára vagy minden drb. állatra kivetnek. Ha Ausztriát és Magyarországot együttvéve egy nagy vásárnak tekintjük, önként értődik, hogy a vásárnak az alakulását szabályozni kell és kelleltnél több idegen jószágot beengedni nem lehet, mert a kelleltnél több idegen áru lenyomja annak az árat, amit magunk termelünk. A vámvédelem tehát az árak szabályozására szolgál.

Hogy ez a vám mennyire jogosult, arra nézve két érvet hozok fel. Az egyik az, hogy a magyar gazda az állami, községi és egyéb pótdadók olyan tömegével van megterhelve, hogy ha külföldi árukat egyszerűen a nyakunkra szabadítanánk, ez kétségtelenül a nagy mezőgazdaság tönkretételét jelentené. A másik érv a legutóbbi évek nagy parcellázásából vonom le. A legtöbb helyütt a kisgazdák igen drágán jutottak a földekhez. Addig azonban, amíg a búzának, marhanak, sertésnek nagy ára van, a százezrekre menő kisgazdákat nem feltétlenül. De abban a pillanatban, amint a vám hatásának elmúltával a régi idők tértének vissza, az ennek az új gazdátársadalomnak teljes anyagi pusztulását jelentené.

Azt mondják, hogy a vám tisztán és kizárólag a nagy urak érdeke. Hát ez egyszerűen nem igaz. A kisgazdáknak nem-e végpusztulását jelentené, hogy ha a tíz év előtti időre térnénk vissza, amikor 8 korona volt a rozsnak, 10 korona a búzának az ára?

Darányi Ignacot illeti a főérdem, aki nehéz küzdelemmel kivívta Ausztriával szemben, hogy az osztrák ipari védelemmel együtt a magyar mezőgazdaság is megkapta a maga jogos védelmét. Ezt a jogos vámvédelmet jövőre nézve is követeljük magunknak, mert addig, a míg a dusgazdag, vagyoniileg hatalmas és erős osztrák ipar önmaga számára követeli, addig az anyagilag gyenge tökeszegény és vagyoni megerősödésre szoruló magyar mezőgazdaság a végpusztulás veszélye nélkül ezt a védelmét el nem engedheti.

De jogos álláspontunk dacára, mit láthatunk? Ausztria valahányszor

rossz termés van, telekiabálja a világot, hogy meg kell nyitni a román, a szerb határt, sőt ujabban már amerikai piacról is be akar hozni vám nélkül idegen árut. Az argentinai husbehozatalt is csupán egy hajózási vállalat kedvéért sürgeti.

Ily körülmények között meg kell őriznünk a hidegvérünket és össze kell fogunk az osztrák mezőgazdával, mert a főntebb érintett törekvések az ő érdekeiket is egyformán sértik.

A magyar kormánytól is joggal remélhetjük, hogy ilyen fontos időkben, ilyen nehéz viszonyok között bármily nagy nyomással szemben is, jöjjön az a nyomás kívülről, vagy felülről, a magyar mezőgazdaság érdekeit elejteni nem fogják és különösen a mezőgazdasági vámvédelmet senki kedvéért fel nem függesztjük. Ha ebben a feltevésben nem csalódom, akkor azt hiszem, hogy az 1917-ig még hátralévő időszakban a magyar mezőgazdára szebb napok fognak virradni és a magyar mezőgazdaság élni és erősödni fog.

Séta a képkiallitáson.

Őszinte örömmel regisztráljuk, hogy Székelyudvarhely város intelligenciája a fővárosi naturalista és szimbolista festők kiállítását nagy számban látogatja és kivétel nélkül a legőszintébb megalégedés hangján nyilatkoznak az intim képkiallitásról.

A művásárlás is szépen halad. Eddig a következők vettek képet: Dr. Valentsik Ferenc képviselő „A fekete golyó”, „A kintornás” c. képeket, Dr. Vass Lajos „A várlovag”, „A korhely”, „Éjjeli zene” c. képeket, Dr. Horváth Kálmán „A fürdő nők”, „Ábrándozás”, „És mezőn” c. képeket, Becsek Aladár „A vihar” és „A tavasz” c. képeket, Kovács Pál „A fáradt ember” c. képeket vették meg. Több képre folyik még az alku.

Valóban örvendetes jelenség, hogy az ország ezen távoli pontjáról sem kell csalódottan távoznia egy előkelő művészcsoporthoz. Köszönet illeti ezért azt a néhány műbarátot, akik tanúságot tesznek városunknak kultúra iránti érzékéről.

Külön megemlítés alá esnek az iskolák. És itt az igazgató és rajztanárok uraknak és tanárnőknek jár ki az elismerés, hogy felismerve annak fontosságát, mily nemesítőleg hat a fiatal lélekre a művészet szemléltetése, csoportokban viszik el a kiállításra mind a két nembeli ifjúságot.

A kiállítás egyebeként már csak bezárólag vasárnapig lesz nyitva. Ugy halljuk, az utolsó napot d. e. 11 órakor Matinéval akarják megélníteni a művészek. Városunk több előkelő nő és férfi tagját is megnyerték műkedvelő szereplésre a Matinéhoz, mely igen sikerültnek ígérkezik már csak azért is, mert a gazdag programon kívül képsorsolás is lesz. Még pedig több értékes képre fogják azt megejteni.

Jövő számunkban még beszámolunk ugyan a kiállításról, de mert ezuttal utoljára van alkalmunk meghívni közönségünket, tesszük azt a legmelegebben, mert igazán megérdemli a legmesszebb menő érdeklődést és akinek módja megengedi, a vásárlásnál való támogatást.

Beléptidij mindenkorra 60 fillér

HIREK.

NYUGTALAN A LELKEM.

Nyugtalan a lelkem
Valami úgy bántja,
Talán szülőföldem,
Rég nem látott tája?

Pedig most jöttem el,
Pedig most is látom;
Talán az fáj nekem,
Hogy ez mind csak álom.

Behunyom szememet,
Hogy lelkemmel halljam
Csorda lantolását
Lenn az erdő aljban.

Halljam forró nyárban
Rovarok zugását,
S mozgalmas munkás nép
Vidám kacagását.

Halljam csendes estén,
Vajjon mit mesélek
Boldog hajlékukban
A kifáradt mehek.

S halljam végezetül
Csendes felálomban;
Mit is énekelnek
Az alvó faluban?

József Dezső.

— **Jubileumi ünnepek.** A Szent-Ferenc-rend 700 és a nagyszabonyi Ferenc-rend 200 éves jubileumát a következő sorrendben tartja meg Nagyszabony: Okt. 1-én (szombaton) fél 6 órakor az októberi ajátosság megnyitása; szent beszédet tart P. Miklós. Okt. 2-án (vasárnap) d. e. 9 órakor szent beszédet tart Badilla János képzőintézet-i hittanár. Utánna ünnepélyes szent mise, tartja Herceg Hoholnohe Károly Egon belvárosi plebanos; d. u. fél 6 órakor szent beszéd, tartja P. Leonárd tartományi ér, kolozsvári házfőnök. — Utánna októberi ajátosság. Okt. 3-án (hétfőn) d. e. 10 órakor szent beszéd, tartja P. Leonárd. Utánna ünnepélyes szent mise, tartja Prokuper Sámuel kerületi főesperes, Terézvárházi igazgató; d. u. fél 6 órakor szent beszéd, tartja Márton Andor alsóvárosi plebanos. Utánna okt. ajátosság. Okt. 4-én (kedden) szent beszéd, tartja báró Vécsey Aurél gimnáziumi hittanár. Utánna ünnepélyes szent mise, tartja P. Koryottó rendt. főnök; d. u. 5 órakor Transitus pápai áldással; fél 6 órakor szent beszéd, tartja Szabari Mihály katona lelkész. — Utánna októberi ajátosság. Ezen ünnepek alatt több Atya áll a gyónók és ajátoskodók rendelkezésére.

— **Apponyi Albert gróf Amerikában.** Apponyi Albert grófot, mint Newyorkból jelentik, a Civic Forum és a Beke Egyesület még ez év tavaszán fölkérte, hogy Amerikában tartson fölvételt a nemzetközi békekérő. Apponyi gróf, mint Robert Erskine Ely, a Civic Forum igazgatója a Times-nak írt levelében kijelentette, elfogadta a meghívást és a jövő év februárjában Amerikába jön, s a Carnegie Hallban tartja meg fölvételét. Azután hosszabb körútra indul az Egyesült Államokban s meglátogatja a kiválóbb egyetemeket. Minden valószínűség szerint ezuttal is, mint hat évvel ezelőtt mikor a st. louis-i békekonzferencián itt járt, meglátogatja oyster-bayi otthonában Rooseveltt Tivadart, a volt elnököt

is, a ki, mint tudjuk, Magyarországon való jártában Eberhardon Apponyi gróf kastélyában töltött egy napot. Az amerikai magyarok Apponyi grófot nagy örömmel várják és a kiváló államférfiut méltó módon fogják fogadni és ünnepelni.

— **E-öfizetés.** Az idő eljárt; az előfizetés pedig lejárt. A „Székely-Udvarhely” 1848-as politikai lap tizenhatodik évfolyamának utolsó évfolyamára kérjük az előfizetés megújítását. Mi a csekély előfizetési összegért sokoldalú vizontszolgáltatást teszünk. Reméljük is annak mielőbbi befizetését. Sőt minden előfizető maga mellé még egy új előfizetőt sziveskednék megnyerni, ezzel ügyünket hathatósan és önzetlen hazafisággal támogatni; örök hála kötelezne minket. Isten segítse feltett jó szándékában.

— **Október 6.** A ref. kollégium ifjusági önképző-köre okt. 6-án, ünnepélyt rendez a következő műsorral: 1. Hymnus, zenekari kísérettel énekl az ifj énekkar. 2. Alkalmi költemény Váraditól, szavalja Adorján G. VIII. o. 3. Kossuth nótá zenekari kísérettel énekl az ifj. énekkar. 4. A golyá-hoz Tompától, szavalja L. VIII. o. 5. Alkalmi beszéd, irta és elmondja Nagy I. VIII. o. 6. Szülőföldemen Petőfitől, zenekari kísérettel szavalja Kiss A. VIII. o. 7. Szózat, zenekari kísérettel énekl az ifj. énekkar. Az ünnepély kezdete d. e. 11 órakor.

— **Tanítók nagygyűlése.** A vármegyei tanító-egyesület Székelyudvarhelyt, 1910 októberben hó 13-án d. e. 9 órakor kezdődőleg a vármegye-ház dísztermében tartja meg XXXV. rendes közgyűlését a következő tárgyszorozattal: 1. Elnöki megnyitót; tartja: Gyerkes Mihály alelnök. 2. Elnöki előterjesztések. 3. Titkári jelentés az egylet múlt évi működéséről, ezzel kapcsolatosan a választmány javaslatának tárgyalása. Előterjeszti Botos Imre főtitkár. 4. „Udvarhelyvármegye népiparának állapotáról és fejlesztésének feltételeiről” felolvasást tart: László Gyula iparkamarai másodtitkár. 5. „A néptanítóra az iskolán kívül váró feladatok és pedig ifjusági egyesületek, gazdakörök, szövetkezetek szervezése, vezetése, alkoholizmus elleni küzdelem m goldhatók e úgy, hogy azok a tanító munkabírását túl ne terheljék? Ha igen, mi módon?” kérdéssel értekezik: Györfly István homoródszentmártoni áll. isk. tanító. 6. Pénztáros jelentése 1909. évről. Előterjeszti György Sándor e. pénztáros. 7. Az „Udvarhelyi Népi-nevelés”-ről szóló jelentés. Előterjeszti Gyerkes Mihály felelősszerkesztő, a kiadóhivatal vezetője. 8. Számadásokat vizsgáló bizottság jelentése. 9. Az 1910. és 11-ik évi költségvetési előirányzat megállapítása. 10. Indítványok tárgyalása. Az indítványok írásban és a gyűlés napját megelőzőleg legalább 24 órával az elnökséghez adandók be. 11. Elnökválasztás. 12. A gyűlés berekesztése. Előző napon, október hó 12-én délután 3 órakor az áll. el. fiúiskola tanácstermében választmányi ülés lesz, melyre a választmány tagjai ez uton hivatnak meg. A Segély-Egylet évi rendes közgyűlését október 12-én délután 5 órakor kezdődőleg az állami fiúiskola egyik tanácstermében tartja meg, melyre a tagok ez uton hivatnak meg. Közgyűlés végeztével

a „Koronay-kert”, Barkóczy Albert vendéglőjében közebed lesz. Egy teríték ára 4 korona. Akik az ebéden résztvesznek (ohajtandó, hogy a közgyűlés minden egyes tagja részt vegyen) Paál Sándor áll. isk. tanítónál Székelyudvarhelyt okt. 11-ig jelentkezzenek.

— **Őszi rendes közgyűlés.** A vármegye főispánja a törvényhatóság rendes közgyűlését folyó évi október hó 11-ik napjának délelőtti 9 órájára tűzte ki. A tárgyszorozat szerint ez alkalommal lesznek megejtve a választások a járási főszolgabírói állásnak, valamint az ennek betöltése folytán a megyénél esetleg üresedésbe jövő egyéb állások betöltése iránt.

— **Érdemes székely cselédek.** A budapesti „Székely Egyesület” bankházi Ács Károly-féle alapítvány kamataiból Udvarhelyvármegyében hét darab, e yenkint negyven koronás jutalmat tűzött ki 4 férfi és 3 női cseléd részére. A jutalmat olyan cselédek kaphatják, kik legalább öt év óta a Székelyföldön szolgáltak mezőgazdasági, illetve háztartási cselédként, s szolgálatukkal megbízhatóságról és hűségéről tettek tanúságot. A vármegye alispánja felhívja azokat, akik ezen jutalmak valamelyikét elnyerni ohajtják, hogy e végett pályázati kérésüket adják be a járási főszolgabíróhoz, illetve Székelyudvarhely városban a polgármesterhez. A pályázati kéréshez csatolniuk kell az eddigi szolgálati idejüket, s szolgálatuk buzgótságát feltüntető gazdai bizonyítványukat, melynek tartalmát a községi előjáróságnak is kell igazolnia. A pályázati kérések beadásának végső határideje f. évi november 1-évek déli 12 órája.

Törvénytörvény.

Elitelték az agyagfalvi székelyeket. Szakáts Zoltánnak az agyagfalvi székelyek elleni bünygyében a kir. törvénytörvény szept. 30-án tartotta meg a főtárgyalást Graffius bíró elnökelete mellett. A vádat Révffy Zoltán kir. ügyész képviselte, a védelmet pedig Dr Borosnyay Pál ügyvédjelölt szolgáltatta. A tárgyalás rendén beizogolást nyert, hogy vádottak id. Zongor Samu, ifj. Zongor Samu, Sala Sándor, Nagy Ferenc, Farkas Ferenc, Balog István, Rácz Imre, Kövecsi Pál és Zongor Zsigmond csoportosan Agyagfalva községben Szakáts Zoltánt megtámadták, ültelgették, a földre leverték s rajta 16 napig tartó sérülést okoztak. Ép ezért a kir. törvénytörvény nevezettek, mint tetteket magánosok elleni erőszak büntette és súlyos testisértés vétsége miatt 6—6 havi, 7 napi börtön és 10—10 korona pénzbüntetésre ítélte. A felbujtókat pedig Kövecsi Dénes, Csomor Pál, Pálhegyi Mihály, Farkas Elek, Palló Samu és Varga János egyanezen selekményükben 8—8 havi, 7—7 napi börtönre és 20—20 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ügyész az ítéletben megnyugodott, a vádlottak mind felebbezés-sel éltek.

Magyar királyi államvasutak.
Igazgatóság.

282906—910. sz. F. II.

Téli menetrend.

A magyar királyi államvasutak vo-

nalain és az általuk kezelt magánvasutakon folyó évi október hó 1-től a téli menetrend lép életbe, mely a jelenleg érvényben levő nyári menetrenddel szemben a következő lényegesebb változásokat tartalmazza:

A budapest—predeáli vonalon.

A Budapest nyugoti pályaudvarról este 9 óra 35 perckor induló gyorsvonat Magyaródas állomáson feltételesen, a Budapest nyugoti pályaudvarról d. u. 2 órakor Kolozsvárra induló és a Kolozsvárról este 9 óra 55 perckor Budapest nyugoti pályaudvarra érkező gyorsvonat Kissebes állomáson, a Kolozsvárról d. u. 1 óra 50 perckor Budapest nyugoti pályaudvarra érkező gyorsvonat Magyaródas és Kissebes állomásokon, a Budapest nyugoti pályaudvarról d. u. 2 órakor induló kolozsvári gyorsvonat Biharpuspöki állomáson, az összes személyszállító vonatok — a gyorsvonatok kivételével, Harasztos és Szederjes kiterőkön, a Csucsaról reggel 3 óra 57 perckor Nagyváradra induló személyszállító vonat Zichy-barlang megállóhelyen és végül a Kolozsvárról d. u. 1 óra 20 perckor Nagyváradra induló személyszállító vonat Etesd megálló 18. sz. ór-háznál rendszeresen megfognak állani.

A székelykocsárd—brassói vonalon.

A Brassórol jelenleg reggel 5 óra 40 perckor Madéfalvára induló személyvonat forgalma a madéfalva—székelykocsárdi vonalra is kiterjesztetik és Madéfalváról d. e. 10 óra 20 perckor fog indulni, Székelykocsárdra pedig este 7 óra 17 perckor érkezni. A Brassóból jelenleg d. e. 8 óra 3 perckor Székelykocsárdra induló személyvonat megszüntették. A Csikszederáról jelenleg d. u. 4 óra 20 perckor Székelykocsárdra induló személyvonat Brassóból kiindulólag és pedig d. e. 10 óra 55 perckor és Csikszederáról d. u. 3 óra 8 perckor fog indulni. A Székelykocsárdról jelenleg d. u. 4 óra 38 perckor Gyergyószentmiklósról és az este 8 óra 0 perckor Marosvásárhelyre, továbbá a Csikszederáról jelenleg reggel 5 óra 45 perckor Székelykocsárdra, végül a Brassórol jelenleg este 6 óra 17 perckor Madéfalvára induló személyvonatok korábban fognak indulni.

A madéfalva—gyimesi vonalon.

A Madéfalváról jelenleg este 7 óra 9 perckor Gyimesre induló személyszállító vonattal helyett új vonattal helyettesítik forgalomban, mely Madéfalváról reggel 6 óra 10 perckor indul és Gyimesre d. e. 10 óra 12 perckor érkezik.

A sepsiszentgyörgy—bereckzi vonalon.

A Bereckzról jelenleg reggel 6 órakor Sepsiszentgyörgyre induló személyvonat helyett d. e. 8 óra 20 perckor új vonattal fog indulni, mely Sepsiszentgyörgyre d. e. 11 óra 50 perckor érkezik, míg a Bereckzról jelenleg d. u. 12 óra 18 perckor Sepsiszentgyörgyre induló vonattal korábban és pedig 11 óra 40 perckor fog indulni. A Sepsiszentgyörgyről d. e. 10 óra 11 perckor induló személyvonat helyett d. u. 12 óra 49 perckor új vonattal fog indulni, mely Bereckzre d. u. 4 óra 16 perckor fog érkezni.

A kükküllőszög—parajdi vonalon.

A Kükküllőszögről jelenleg d. e. 10 óra 21 perckor Dicsőszentmártonba induló és onnan d. u. 12 óra 28 perckor Kükküllőszögbe visszainduló személyvonat menetrendje alábbiak szerint változik. Kükküllőszögről indul d. e. 9 óra 40 perckor, Dicsőszentmártonba érkezik d. e. 11 óra 2 perckor, az ellenirányban Dicsőszentmártonból indul d. e. 11 óra 17 perckor és Kükküllőszögbe érkezik d. u. 12 óra 38 perckor, hol Budapest felé közvetlen csatlakozást nyer

Szám: 7830—910. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közli, hogy az Agrár Takarékpénztár Részvény Társaság városi vásárhelyi cég végrehajtónak Girschlik Mátyás parajdi lakos végrehajtást szenvedő elleni 1500 K tőke és jár. iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő és a parajdi 622. sz. tjkvben A+ 1729. hrsz. ingatlanra 9 K, az A+ 1721/1. és 1721 hrsz. ingatlan 3256 korona kikiáltási árban ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1910. évi október 25-ik napjának d. e. 9 órakor Parajdi község házában megtartandó nyilvános árverésen elfognak adni.

Árverezni szándékozik tartoznak a kikiáltási ár 10% készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1910. július 30.

Zsoldos Benő, kir. tvszki albiró.

A kiadmány hitelül:

Gyertyánossy, kir. tvszki telekkönyvvezető.

Stoch Cognac

Medicinal
garantiert echtes Weindestillat. Einzige Cognac-Dampf brenne ei unter stantlicher Kontrolle.

Gamis & Stock
Barcola.

Die k. k. Versuchstation in Wien überwacht die Füllung und plombiert jede Flasche

Ueberall zu haben.

Vor Nachahmungen wird gewarnt.

Zempléni Árpád

író, a Petőfi Társaság tagjának a következő művei kaphatók:

Uj versek (1893—1897). Negyedik kiadás. Budapest, 1898. Franke Pál bizománya. Terjedelme 8 iv; ára 1 K.

Válogatott versei. (1884—1892 1897.) Budapest, Franke Pál bizománya. Terjedelme 18 iv; ára füzve 2 K, diszkötésben 5 K.

Kis emberek. Elbeszélések. Valter Ernő kiadása. Budapest. 1899. Terjedelme 10 iv; ára 1 K.

Didó. Verses lírai regény. Tóth István négy szoborképével. Második kiadás. Budapest, 1901. Terjedelme 12 és fél iv; ára füzve 2 K, magyar stíli diszkötésben 3 K.

Washington, Pályadíjnyertes óda, 1906

Bosszú. Osztályk hősi ének. A Kisfaludy-Társaság 1907. évi Buljovszky díjával jutalmazott kisebb elbeszélő költemény. Második kiadás; ára 1 K.

Istár és Gilgamesz. Babiloni rege. Budapest, 1910; ára 1 K.

Tiráni Dalok. (1900—1910.) Mondái és történelmi hősenek. Budapest, 1910. Terjedelme 16 iv; ára füzve 5 K, stilszerű diszkötésben 8 K.

Mind ezek együttesen és külön-külön is megrendelhetők a szerzőnél (Budapest, IV. Bástya-u. 11. sz. alatt) a pénz előleges beküldésével vagy utánvét mellett.

ÉLET KÖNYVE

Állandó házi orvos. Ingyenes gyógy-mód: tifusz, kolera, toroklob, rühl vérhas, mindenféle himlő és vörheny orbanc, bujokór, számarhurut, agy tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bél-gyulladás, vére, máj-, lép-, hólyag-, bajok, skrofula, köszvény, csúsz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkór-ság, szárazbetegség (tuberkulózis-török- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. ellen. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K. E — tekintélyes orvosok ajánlatára — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára 3 korona. Kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

Amortizációs

tisztviselői kölesön

ügyekben

díjmentes felvilágosítást nyújt az „O. m. I. Ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselősege”.

KOLOZSVÁR

Ferenc József-ut 7. a szám.

Válaszbélyeg csatolandó.

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és önállóan az angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. András-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely”-re való hivatkozással mutatónyomatot szívesen küld bárhova.

Nyomdász-

tanulóknak 2—4 gimnáziumot, real- vagy polgári iskolát végzett fiukat felvesz **Betegh Pál** könyvnyomtató-intézetébe Székelyudvarhelyt — havi fizetéssel.

Betegh Pál vilám-meteres könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt.

Legszébben ír a Star-írógép

Ara legolcsóbb, mert csak 450 K-ba kerül.

Faragó Testvérek,
a Star írógépek képviselője.
Budapest, V. Nádor-u. 17.

Részletfizetésre is. Kerjen prospektust.

MOSÓTŐ
 felvételnek jutányos árban a
„SZÉKELY-UDVARHELY”
 kiadóhivatalában.

Jóság, ár és súlya

kell a szappan összehasonlításánál és bevásárlásánál ügyelni. A világ egy szappana sem éri el a

Schicht szarvas szappanát

minden jó tulajdonságában, tisztaságában, mosóképességében, légységében és olcsóságában.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagy kereskedők **Medgyes.**
Legjobb beszerzési forrás terméstartadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kifünő sajáttermés és vörös borok.

1848 eredeti francia angol, és amerikai toalett-modell közül a BUDAPESTI BAZÁR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatónyomatot küld a „BUDAPESTI BAZÁR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Építési terveket és költségvetést jutányos áron elfogad Tóth József Bethlen-utca 41. sz.

Bélyegzők

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban, gyári ár mellett szállítanak **Betegh Pál** könyv- és papírkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

Magyar Könyvviteli Folyóirat

havi folyóirat a könyvviteli ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: **Kárpáti Béla és Trautmann Henrik.** Társzerkesztők: **Kuntner Róbert, Szól Jenő, Zsengeri Manó.** Megjelenik minden hó első napján egy és fél ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K. Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX. Meszar-u. 27. Mutatónyomatot szívesen küld a kiadóhiv.

Csioflek Testvérek

mű orgona és harmonium gyára **Brassó, Szent-János-utca 20.** (saját házában.) Ajánljuk kifünő hangu és tartós szerkezetű, légnymatu és mechanikai **orgonáinkat** igen jutányos árak mellett **művészies kivitelben.** Raktáron kifünő hangu **harmoniumok** zongorák első rangú angol és amerikai szerkezetűek. Mindennemű javításokat, hangolásokot és átépítéseket olcsón elvállalunk. Tervezeteiket és rajzokat kívánatra küldünk.